

Ankara, 31 Temmuz 2001

Sn. Horst Köhler
Başkan
Uluslararası Para Fonu
Washington. D.C. 20431
A.B.D.

Sayın Bay Kohler:

1. İddialı ekonomik reform programımızı kararlılıkla uygulamaya devam etmekteyiz. Mayıs ve Haziran ayları sonu için ilgili sayısal performans kriterleri karşılanmış olup, gerek bankacılık gerekse diğer yapısal alanlarda önemli ilerlemeler sağlanmıştır (Ek A ve B). Bu kapsamda, stand-by düzenlemesinin 9. gözden geçirilmesinin tamamlanmasını talep ediyoruz. Aynı zamanda, revize edilmiş yıllık enflasyon tahminlerimizle tutarlı olarak, 2001 yılının kalan kısmı için konsolide bütçe faiz dışı kümülatif harcamalarına ilişkin üst sınırların da revize edilmesini talep ediyoruz. Ayrıca, parasal tabana ilişkin endikatif üst sınırların ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Net İç Varlıklarına ilişkin performans kriterinin, güncellenmiş makroekonomik çerçevemiz doğrultusunda yılın kalan kısmı için değiştirilmesini talep ediyoruz. Diğer tüm performans kriterleri ve endikatif hedefler ise muhafaza edilmektedir.

2. Yılın ilk yarısında yaşanan zorlukların ardından, ekonomi, güçlendirilmiş programa olumlu tepki vermeye başlamıştır. GSMH, 2001 yılının ilk çeyreğinde yıllık bazda % 4.2 oranında küçülmüş olup, ikinci çeyrekte daha da küçülmüş olması beklenmektedir. Ayrıca, reel faiz oranlarının ısrarlı bir şekilde çok yüksek seviyelerde seyretmesi ve iç talebin küçülmesi bankaların ve şirketlerin bilançolarına yük getirmiş ve başta büyük bir istihdam kaynağı olan küçük ve orta ölçekli işletmeler olmak üzere özel sektör girişimcileri üzerinde baskı oluşturmuştur. Diğer taraftan, kısmen, artan ihracat ve turizmde yaşanan patlamanın etkisiyle, ekonomide canlanma sinyalleri alınmaya başlanmıştır: kapasite kullanımı Nisan ayından Haziran ayına kadar yüzde üçün üzerinde yükselmiş olup, Merkez Bankası'nın iktisadi eğilim anketleri, katılımcıların artan güvenini yansıtmaktadır. Ayrıca, Türk Lirası'nda Şubat ayında görülen yüksek düzeydeki değer kaybının yarattığı enflasyonist etkilerin büyük bir kısmı şu ana kadar gerçekleşmiş görünmekte olup, enflasyonda Mayıs ayında başlayan yavaşlama, TÜFE artışının %3 seviyesinde gerçekleşmesi ile Haziran ayında da aynı seyri sürdürmüştür. Son olarak, yaşanan yavaşlama ve Türk Lirası'ndaki değer kaybı dış cari hesapta göze çarpan bir düzelmeye yol açmıştır.

3. İleriye baktığımızda, devam eden uluslararası finansal destek ile birlikte, programda daha fazla ilerleme kaydedilmesi, güvenin tekrar tesis edilmesini, faizlerin düşürülmesini ve ekonomik toparlanmanın kolaylaşmasını sağlayacaktır. 26 Haziran 2001 tarihli mektupla güncellenen, 3 Mayıs 2001 tarihli mektubumuz halen 2001-2002 döneminde uygulayacağımız politikaları anlatan ana doküman olup, bu mektup ile, çeşitli alanlarda tekrar güncelleştirilmektedir. IMF'den (1999-2002 yılları için yaklaşık 19 milyar ABD Doları taahhüt edilmiştir) ve Dünya Bankası'ndan (2001-03 yılları için 6.2 milyar ABD Doları taahhüt edilmiştir) sağlanan büyük çaplı mali destek yeterli resmi finansman kaynağı konusunda güvence sağlamaktadır. Özel sektörün katılımına ilişkin olarak ise, yabancı ticari bankalarla 12-13 Haziran 2001 tarihlerinde yapılan toplantıları müteakiben katılımcılara mektuplar yollanmış ve bankalardan, Türkiye'ye açtıkları kredilerin, program uygulandıkça 11 Aralık 2000 tarihindeki seviyesine yükseltilmesini teminen, Haziran ayı ortasındaki kredi seviyelerini korumaları yönünde taahhüt istenmiştir. Şimdiden bazı yanıtlar alınmış olup, kredi seviyelerini muhafaza etmekte güçlük çeken bankalar ile temaslarımız sürmektedir. Bu mektupta ifade edilen politika ve tedbirlerin programın amaçlarının gerçekleştirilmesi için yeterli olacağına inanıyoruz, ancak gerekli olduğu takdirde, programın yolunda ilerlemesini sağlamak amacıyla Fon'la düzenli istişare edilerek ilave tedbirler almaya hazır bulunmaktayız.

İletişim Politikası

4. Ekonomi politikalarımızı ve program kapsamındaki ilerlemeleri anlatmaya yönelik olarak büyük gayret sarfedilmektedir. Son aylarda bu konuda ekonomi politikalarının ve program kapsamındaki gelişmelerin daha aktif biçimde açıklanmasını sağlamak amacıyla, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı ve diğer üst düzey yetkililerin Türkiye’de yaptığı girişimler, yabancı yatırımcılarla yurtdışında yapılan toplantılar ve resmi kuruluşların internet sayfalarında programı anlatmak üzere yayımlanan açıklamalar ve dökümanlar ile Hazine’nin basınla ilişkiler biriminin daha aktif kılınması da dahil olmak üzere, bazı önemli adımlar atılmıştır. Ayrıca, niyet mektuplarını yayımlamaya devam etmekte olup, IMF uzman raporlarının da yayımlanmasına karar vermiş bulunuyoruz. Önümüzdeki dönemde, mutlak yerel basın açıklamaları yapmaya; ekonomi politikalarını daha iyi açıklayabilmek için gayret sarf etmeye; ve ana uluslararası finans merkezlerinde ve Türkiye’de tanıtım amaçlı ek toplantılar yapmaya devam edeceğiz. Dahası, uluslararası yatırımcılarla halihazırdaki aktif temaslarımızın üzerine inşaa etmek üzere, belli başlı diğer bazı gelişmekte olan ülkelerde yapıldığı gibi daha resmi bir yatırımcı konseyi oluşturma konusunu irdelemekteyiz. Söz konusu konsey, yatırımcı güvenini daha da artırmaya yardımcı olarak, sermaye akımlarındaki dalgalanmaları azaltacak ve piyasa beklentilerindeki değişiklikleri izleme kabiliyetimizi güçlendirecektir.

Makroekonomik Çerçeve

5. Son veriler ışığında 2001 yılı için makroekonomik projeksiyonlarımızı revize etmiş bulunuyoruz. İlk çeyrekte üretimdeki düşüş beklenenden fazla olmasına rağmen, ekonomik faaliyetlere ilişkin öncü göstergeler ve ihracata ilişkin gelişmeler üçüncü çeyrekte üretimde bir toparlanma olacağını göstermektedir. Bugüne kadar ekonomik aktivitede görülen yavaşlamayı dikkate alarak, orijinal program tahminlerine göre 2001 yılının tümü için % 3 olarak gerçekleşmesi beklenen reel GSMH’daki küçülmeyi, %5½ olarak öngörmekteyiz. Türk Lirası’nın ilk etaptaki değer kaybı sebebiyle enflasyonda yılın ikinci çeyreğinde görülen artış orijinal tahminlerin çok az üzerinde gerçekleşmiş olmasına rağmen son dönemde enflasyonda yaşanan düşüş, 2001 yılının sonuna kadar aylık %2’lik enflasyon hedefimizin gerçekleştirilebilir olduğunu göstermektedir. Şu anda, tüm yıl için, TÜFE artışının (Aralık-Aralık) orijinal olarak tahmin edilen %52.5 oranına kıyasla %58 düzeyinde olmasını bekliyoruz. Önümüzdeki oniki ayda (Haziran-Haziran) TÜFE artış oranının yaklaşık %30-35 aralığına gerilemesini bekliyoruz. Cari hesabın ise (orijinal olarak dengede olması beklenirken), turizmin güçlü bir performans sergilemesi, ihracatın (özellikle otomotiv sektöründe) artması ve ithalatın azalması sonucunda, tüm yıl için 5 milyar ABD Dolarlık (GSMH’nın %3’ü) bir fazla vermesini bekliyoruz.

Maliye Politikası ve Borç Yönetimi

6. Maliye politikası beklenen seyri izlemiştir. Mayıs ayı sonuna kadar konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlası, 2001 yılı GSMH’nın %3.4’ü seviyesine ulaşarak, program hedefini GSMH’nın %1.7’si oranında aşmıştır. Söz konusu olumlu performans, gelir vergisinin (özellikle faiz üzerinden alınan stopaj vergisinin) beklenenin üzerinde gerçekleşmesi; bütçe dışı fonların yatırımlarının gecikmesi; ve kamu iktisadi teşebbüslerinin, özellikle tarımsal alanda, tahminlerin altında harcama yapması nedeniyle gerçekleşmiştir. Konsolide bütçeye ilişkin olarak, faizdışı harcamalar Mayıs sonu için belirlenmiş olan üst limit içerisinde kalmış ve Haziran sonu için kümülatif faiz dışı denge, program tahminlerinin GSMH’nın %0.2’si kadar üstünde gerçekleşmiştir. Politika uygulamaları açısından ise, telefon hizmetlerine uygulanması önerilen KDV artışının iptalinin gelirlere olan etkisinin, yurtdışına çıkışlarda alınacak harçlar ve

vadeli mevduat hesaplarından alınacak özel işlem vergisi ile telafi edilmesini bekliyoruz.

7. Tahmin edilenin üzerindeki gelir artışının devam etmesi beklentisi ve kamu iktisadi teşebbüslerinin beklenenden iyi bir mali görünüm sergilemeleri nedeniyle, GSMH'nin %5.5'i olarak belirlediğimiz 2001 yılı konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlası hedefimize ulaşma yolunda ilerlemeye devam etmekteyiz. Daha yüksek enflasyonun, yılın ikinci yarısında GSMH'nin %0.2'si kadarlık bir ek gelir elde edilmesini sağlayarak, daha düşük büyümenin gelirler üzerindeki olumsuz etkisini fazlasıyla telafi etmesi beklenmektedir. Bu durum, yılın ilk yarısında beklenenin üstünde (GSMH'nin %0.2'si kadar) gerçekleşen gelirler ve Türk Telekom'da Haziran ayında beklenenin üzerinde gerçekleşen tarife artışı (yılın tamamında GSMH'nin %0.1'i kadar bir ek gelir) ile birleştirildiğinde makroekonomik çerçevede yapılan revizyon nedeniyle reel kamu harcamalarında görülen zayıflamayı telafi etmek için alan sağlamaktadır. Her türlü durumda, yılın ilerleyen bölümünde bazı sapmaların ortaya çıkması halinde, faiz dışı fazla hedefine ulaşılmasının sağlanması amacıyla ihtiyari faiz dışı harcamalar düşürülecek ve gerekli olduğu takdirde gelir önlemleri alınacaktır.

8. Faiz dışı harcamalarda yeni makroekonomik çerçeve ile tutarlı olan artışlar ve faiz dışı fazla hedefi, reel kamu harcamalarının ya orjinal seyrini korumasını, ya da krizin, krizden en fazla etkilenen kesim üzerindeki etkilerinin azaltılmasını hedeflemektedir. Faizdışı harcamalardaki bu artışın yaklaşık GSMH'nin % 0.4'ü kadarlık kısmı, konsolide bütçede yansıtılacak olup, bu artış emekli ve memur maaşlarının enflasyona endekslenmiş olmasından ve sosyal güvenlik kuruluşlarına sağlık harcamalarını reel olarak sabit tutabilmeleri amacıyla aktarılan ek kaynaklardan oluşmaktadır. Bu artışı yansıtan revize edilmiş konsolide bütçe faiz dışı harcama üst sınırlarına ilişkin performans kriterleri Ek C'de yer almaktadır. TL'nin tahmin edilenden daha fazla değer kaybetmesi nedeniyle su, elektrik, doğal gaz vb. maliyetler ile tarım sübvansiyonlarının maliyetinin (ABD Doları cinsinden ifade edilmeleri sebebiyle) artması muhtemel olmakla birlikte, bu ilave maliyetleri mevcut bütçe ödenekleri ile sınırlı tutabileceğimizi tahmin ediyoruz. Harcamalar, geniş tanımlı kamu kesiminde ise GSMH'nin %0.1'i kadar artacak olup, sözkonusu artış Dünya Bankası'ndan Sosyal Riskin Azaltılması Projesi'nin finansmanını desteklemek amacıyla sağlanması beklenen kredinin gerekli kıldığı harcamaları yansıtmaktadır. Sözkonusu kredi toplumun en fakir kesimi için eğitim, sağlık, ve diğer sosyal harcamaları artırmayı hedeflemektedir. Bu, son dönemde yaşanan ekonomik zorluklar dikkate alınarak, sosyal güvenlik ağını güçlendirmeye ve desteklemeye yönelik olarak devam etmekte olan çabalarımızı yansıtmaktadır. Diğer bütün harcama kalemleri için ise mevcut bütçe ödeneklerine bağlı kalınacaktır.

9. Kamu maliyesinin bütününe kuvvetlendirmek ve genel bütçe yönetimini iyileştirmek amacıyla daha ileri adımlar atılmaktadır. Konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlasını daha da artırarak GSMH'nin %6.5'i seviyesinde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla 2002 yılı kamu maliyesi stratejisi hazırlanmaktadır. Bu, sıkı harcama kısıtları gerektirecek olup, bütçe çağrısında kuruluşlardan, harcama taleplerini reel artış olmayacak bir düzey ile sınırlamaları istenmiştir. Konsolide bütçe teklifinin Ekim ayında sonuçlandırılması beklenmektedir. Harcamalar önümüzdeki mali yılda kısılrken, yeni bir devlet ihale kanunu'nun uygulanması suretiyle kamu harcamalarının etkinliğinde artış sağlanmasını ümit etmekteyiz. Sözkonusu kanunun, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği ile istişare edilmesi akabinde, 15 Ekim 2001 tarihine kadar Meclis'e sunulması beklenmektedir (yapısal kriter). Bütçe içi kısıtlamaları ve nakit akış planlarını daha da desteklemek amacıyla, harcama taahhütlerinin düzenli olarak izlenilmesine başlanacaktır. Bilgisayarlaştırılmış yeni muhasebe sistemi faaliyete geçene (2001 yılının sonunda) ve taahhütlerin raporlanmasını da kapsayacak biçimde genişletilene kadar, izleme aracı olarak 2001 yılının üçüncü çeyreğinin sonundan başlamak üzere, üçer aylık anketler kullanılacaktır. Aynı zamanda, harcama planları nedeniyle oluşan vergi yükünü hafifletmek amacıyla, vergi tabanını genişletmenin yolları aranmaktadır. Bu çerçevede, geçen yıl IMF'den vergi politikası ve idaresi konusunda teknik yardım almıştık. Şimdi de Türk vergi sistemini 2001 yılı sonuna kadar iyileştirmek için orta vadeli bir strateji oluşturmak üzere Dünya Bankası ile ortak çalışmalar yürütüyoruz. Son olarak, vergi kimlik numaralarının finansal işlemlerde kullanılması konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmeye devam edilmekte

olup, uygulamanın 1 Eylül 2001 tarihinde başlaması beklenmektedir ve vergi idareleri için sıkı performans standartları hazırlanarak, vergi alacaklarının tahsilatını sağlamaya yönelik çabalar yoğunlaştırılacaktır.

10. Kamu borcunun sorunsuzca çevrilmesinin sağlanması amacıyla, kamunun borçlanma ihtiyacını ve maliyetini düşürecek bir dizi adımlar atılmaktadır:

- Kamu kesimi güçlü faiz dışı bütçe pozisyonunu koruyacaktır. Sözkonusu fazla, dış kaynakların da kullanımı ile birlikte, 2001 yılının kalan bölümünde Hazine'nin borçlanma ihtiyacının itfa miktarlarının oldukça altında kalmasını sağlayacaktır.
- 26 Temmuz 2001 tarihinde kamu borcunun çevrilmesi riskinin daha da azaltılmasına yönelik bir tedbirler paketi açıklanmıştır. Banka pasiflerinde uzun vadeye yönelimi teşvik etmek amacıyla mevduattan alınan stopaj vergisini, uzun vadeli mevduata daha düşük, kısa vadeli mevduata daha yüksek oranlar uygulanmak kaydıyla, elde edilen vergi gelirini fazla etkilemeksizin, farklılaştırma uygulamasına gidilecektir. Hazine kağıtlarının küçük yatırımcılar tarafından daha fazla miktarda doğrudan tutulmasını teşvik etmek amacıyla, Devlet İç Borçlanma Senetleri'ni satın alanlara uygulanmakta olan gelir vergisi muafiyetinin 4,9 milyar TL'den 2002 yılı sonuna kadar (sistemin bu tarihte daha kapsamlı bir reforma tabi tutulması planlanmaktadır) 50 milyar TL'ye yükseltilmesini önermekteyiz. Merkez Bankası, bankacılık sektöründeki aracılık maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla, mevduatlar için ayrılan TL cinsi munzam karşılıklara faiz ödemeye başlayacaktır. Son olarak, ithalatın finansmanı önündeki engellerin kaldırılması amacıyla yurtdışı ithalat kredileri üzerinden alınan vergi %6'dan %3'e düşürülecektir. Sözkonusu önlemlerin önemli bir mali etki yaratması beklenmemektedir. Sapmalar görüldüğü takdirde mali hedeflerimize ulaşmak amacıyla ilave önlemler alınacaktır.
- Buna ilaveten, kamu bankalarının ve Merkez Bankası'nın Hazine'nin yükümlülüklerinin çevrilmesine iştirak etmesiyle, Hazine'nin özel bankalardan toplam borçlanması önemli ölçüde azalacaktır. Önümüzdeki aylarda yapılacak itfaların hemen hemen üçte biri kamu bankalarına ve Merkez Bankası'na olan yükümlülüklerdir. Orjinal programda da öngörüldüğü üzere, sözkonusu itfalar sonucu piyasaya çıkacak likidite, ya doğrudan kamu bankalarının borcun çevrilmesine iştiraki vasıtasıyla, ya da dolaylı olarak itfaların mevduat sahiplerinin özel bankalara yönelmesini finanse ettiği ölçüde, Hazine kağıtlarına olan talebi artıracaktır. Kamu bankalarının mali yapısı, Mayıs ayında yeniden sermayelendirilmelerinin ardından, büyük ölçüde kuvvetlenmiş ve bu bankalardan diğer bankalara olan mevduat kayışı tahmin edildiği kadar hızlı gerçekleşmemiştir. Öyle ki, sözkonusu bankaların zaman zaman, borcun çevrilmesine doğrudan katılacak seviyeye ulaşmaları beklenmektedir. Bu amaçla, kamu bankalarına yapılacak olan Hazine itfalarının sözkonusu bankalarının likidite ihtiyacının karşılanması için gerekli olmayan kısmı, üç ayda bir kupon ödemeli ve piyasa faiz oranları taşıyan yeni Hazine kağıtları ile yapılacaktır. Bu tedbir, kamu bankaları bilançolarının, bu bankalar orjinal stratejimize paralel olarak satışa hazırlanırken, sağlam kalmasını temin edecek ve bu arada da özel bankalardan borçlanılan miktarların, itfa tutarları altında kalmasını sağlayarak borcun çevrilmesi riskini düşürecektir. Kamu bankalarının, mevduat çekişleri nedeniyle likidite ihtiyacı içerisine girmesi halinde gereken likidite ivedilikle Hazine tarafından sağlanacaktır. Aynı zamanda Hazine, orjinal stratejimize paralel olarak, müdahale edilen bankaların bilançolarını küçültmek amacıyla, TMSF bünyesindeki bankalara olan yükümlülüklerini nakit olarak ödemeye devam edecektir.
- Yeni Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimi Kanun Tasarısı (bir yapısal kriter yerine getirilerek) Meclis'e sunulmuş olup, borç yönetiminin güçlendirilmesi için gerekli yasal çerçeveyi sağlayacaktır. Yeni yasal çerçevenin 2001 yılı Kasım ayı sonuna kadar yürürlüğe girmesi beklenmektedir.
- Özel emeklilik ve sigorta fonlarının kurulmasına ilişkin olarak geçtiğimiz günlerde kabul edilen yasa ile bankalar haricindeki mali kurumların Hazine ihalelerine katılımının zamanla artması beklenmektedir.

11. Türkiye'nin kamu borç yükünün sürdürülebilir olduğuna dair güven, programın başarılı olmasında önemli bir unsurdur. Türkiye'nin borç yükü, 2001 yılına ilişkin daha muhafazakar büyüme ve enflasyon varsayımları gözönüne alınarak, dönem başı faiz oranlarının geçmiş on yılın yüksek ortalamalarına yakın seviyelerde seyretmesi halinde bile sürdürülebilir durumundadır. Programımızın temel hedefi olan sürdürülebilir hızlı büyümenin sağlanabilmesi için, reel faiz oranlarının önemli ölçüde düşmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, programın uygulanmasında ilerlemeler sağlanmaya devam edilmesinin, piyasa güvenini daha da kuvvetlendireceğine ve faiz oranları ile diğer makroekonomik değişkenlerin program hedeflerine yaklaşmasına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Para ve Döviz Kuru Politikası

12. Enflasyon hedeflemesine geçiş planlarımızda hızla ilerleme kaydetmekteyiz. Bu amaca yönelik olarak, Merkez Bankası, bilgi tabanını güçlendirmekte ve modelleme ve araştırma çalışmalarını hızlandırmakta önemli ilerleme kaydetmiştir. Para politikası kararları şimdiden giderek artan ölçüde enflasyon gerçekleşme beklentisine göre belirlenmektedir. Sözkonusu parasal çerçevede kamuoyu ve piyasalar ile iletişim önem taşıyacağından, para politikasının şeffaflık ve etkinliğini artırmak amacıyla bazı mekanizmalar oluşturmak yönündeki çabalarımızı, enflasyon raporlarının düzenli biçimde yayımlanması da dahil olmak üzere, hızlandıracağız. Bir sonraki enflasyon raporu Ekim ayı başında yayımlanacaktır. Kamu maliyesindeki beklenen düzelmeyi, bankacılık reformundaki hızlı ilerlemeleri ve TL'de ilk etapta yaşanan değer kaybının fiyatlar üzerindeki olumsuz etkisinin tamamlanmış olmasını dikkate alarak, 2001 yılının son çeyreğinden itibaren enflasyon hedeflemesini resmi olarak para politikasının nominal çıpası haline getirmeyi planlamaktayız. Sözkonusu dönemde, üçer aylık endikatif bir enflasyon yolu ile desteklenen, 2002 yılı enflasyon hedefini ilan edeceğiz. Merkez Bankası, aradaki dönemde, enflasyona ilişkin gelişme ve beklentileri düzenli olarak değerlendirecek ve bu değerlendirmeler ışığında faiz oranlarını enflasyonla mücadele hedefi ile tutarlı bir biçimde ayarlayacaktır. Program uygulandıkça ve enflasyon düşmeye devam ettikçe, hernekadar Merkez Bankası enflasyondaki süregelen düşüşü desteklemek amacıyla faiz oranlarını artırmaya hazırlıklı olsa da, kısa vadeli faiz oranlarının azalan bir trend izlemesini beklemekteyiz.

13. Parasal taban, enflasyon hedeflemesine geçiş sürecinde, enflasyonla mücadelenin nominal çıpası olmaya devam edecektir. Yenilenen makroekonomik çerçeve ile uyumlu olarak ve para talebinin mevsimselliğini daha yakından yansıtacak biçimde, parasal tabana ilişkin revize hedefler belirlemiş bulunuyoruz (Ek D). Merkez Bankası, parasal taban hedefinin yakalanmasında yardımcı olmak üzere, gerektiğinde döviz satacak (bir sonraki paragrafa bakınız) ve para piyasası oranlarını ayarlayacaktır.

14. İhtiyari döviz müdahaleleri, işlemlerin yumuşatılması ile sınırlı olacaktır. Merkez Bankası, program politikası ile uyumlu olarak, iki tip döviz işlemi gerçekleştirmeye devam edecektir. İlk olarak, Merkez Bankası dış borçlanmanın iç ödemeler için bütçede kullanılması sonucu iç piyasadaki likidite üzerinde oluşan etkiyi telafi etmek üzere piyasada döviz satacaktır. Bu amaçla, Merkez Bankası sözkonusu dış desteğin tamamını özel bir hesapta tutacaktır. Bu kaynakların iç ödemeler için kullanılan kısmı önceden ilan edilmiş ihalelerle satılacaktır. İkinci olarak, Merkez Bankası, geçici döviz kuru dalgalanmalarını yumuşatmak amacıyla, zaman zaman müdahalelerde bulunabilecektir. Ancak, piyasanın aleyhine pozisyon alınmasını engellemek amacıyla, sözkonusu müdahaleler, dalgalı kur rejimi ile tutarlı olarak, nadiren ve iki yönde de yapılacaktır.

Bankacılık Sektörü Reformları

15. Bankacılık sektöründeki reform kapsamında hızlı ilerlemeler sağlanmaya devam edilmiştir. Finansal durumu zayıf olduğu belirlenen özel bankalarla, sermayelerinin 2001 yılı sonuna kadar yeterli düzeylere çıkarılmasına ilişkin planları içeren taahhüt mektupları imzalanmıştır. Geçerli yeniden sermayelendirme planları taahhüt edemeyen beş bankaya 10 Temmuz 2001 tarihinde el konulmuştur. Dört Fon bankasından, potansiyel yatırımcılar tarafından ilgi gösterilmeyen üç tanesi (Etibank, Interbank ve Esbank) 2 Temmuz 2001 tarihinde ikinci bir geçiş bankası (Etibank) altında birleştirilmiştir. Ayrıca, Bank Ekspres yerel bir gruba satılmış, uluslararası bir banka (HSBC) Demirbank'ın satış ihalesini kazanmış olup, bu bankaya ilişkin satış ve alım anlaşması görüşmeleri 20 Eylül 2001 tarihine kadar sürdürülecektir. Sümerbank'ın satışına ilişkin görüşmeler ise halen devam etmektedir. Satışa ilişkin bir anlaşma sağlanamaması halinde, tasfiye prosedürleri Eylül ayı sonundan önce başlatılacaktır. 9 Temmuz 2001 tarihinde Emlak Bankası'nın lisansını iptal etmiş bulunuyoruz. Bankanın bankacılık aktifleri ile yükümlülükleri T.C. Ziraat Bankası'na aktarılmış olup, T.C. Ziraat Bankası sözkonusu varlıkları bünyesine almak için yeterli düzeyde sermayelendirilmiştir. Kamu bankalarının kar/zarar, likidite ve faiz oranı marjlarını izlemeye yönelik bir izleme sistemi oluşturulmuştur. Kamu bankalarının bağımsız dış denetimi tamamlanmış olup, sözkonusu bankaların operasyonel yeniden yapılandırılmasında rehberlik edecek dış danışmanlar atanmış bulunmaktadır. Kamu bankalarının yeniden yapılandırılmasını ve aynı zamanda bankaların ve iştiraklerinin birleştirilmesini kolaylaştıracak bir kanun kabul edilmiştir.

16. Özel bankaların finansal durumlarını güçlendirecek pek çok adım daha atılmaktadır.

- Sermaye güçlendirme planları taahhüt eden finansal durumu zayıf bankalara ilişkin olarak, sözkonusu bankaların üzerinde anlaşılan planlara gösterecekleri uyumu yakından izlemek üzere bir çerçeve oluşturulmuş bulunmaktadır. BDDK, sözkonusu plana bütünüyle uymayan herhangi bir bankaya Bankalar Kanunu'nda öngörülen yaptırımları ivedilikle uygulayacaktır.
- Özel bankaların finansal durumu izlenmeye devam edilecek ve stratejimiz, finansal açıdan güçsüz olduğu belirlenen bankaların sermaye güçlendirme planları üzerinde BDDK ile görüş birliğine varmaları zorunlu kılma yönünde muhafaza edilecektir. Bu planlar üzerinde anlaşma sağlanılamayan her durumda, sözkonusu bankalar ivedilikle bir sonraki gözden geçirmeye kadar çözüme kavuşturulacaktır.
- Güçlendirilmiş düzenleyici bir çerçeve bankacılık reformlarının uygulanmasını etkin kılacaktır. Bu çerçevede, bağlı kredilendirmeye ilişkin olarak değiştirilmiş bir düzenleme yayımlanmıştır.

17. TMSF tarafından devralınan bankaları 2001 yılı sonuna kadar çözüme kavuşturma hususundaki kararlılığımız devam etmekte olup, bu arada sözkonusu bankaların operasyonel yeniden yapılandırılmalarına devam edilecektir.

- TMSF bünyesindeki bankaların mevduat faiz oranlarının, özel bankalarinki ile uyumlu olmasını ve bu bankaların likit kalmaya devam ederken minimum vade ilkelerine sadık kalmalarını temin etmeye devam edeceğiz.
- Son olarak müdahale edilen beş bankanın (Kentbank, EGS Bank, Bayındırbank, Tarışbank ve Sitebank) çözüm stratejileri Bankalar Yeminli Murakıpları'nın değerlendirmeleri tamamlanır tamamlanmaz (ki Eylül ayı sonundan önce gerçekleşmesi beklenmektedir) sonuçlandırılacaktır.
- Yasal süreç tamamlanır tamamlanmaz Türk Ticaret Bankası'nın çözüme kavuşturulması için gönüllü tasfiye yoluna gidilmesine ilişkin bir strateji oluşturmuş bulunmaktayız. Sözkonusu çözüm sürecinin iki ay içerisinde başlatılmasını bekliyoruz.
- İktisat Bankası'na ilişkin satış süreci Bankalar Yeminli Murakıpları'nın mali değerlendirmeleri tamamlanır tamamlanmaz başlayacaktır. İktisat Bankası ve Etibank (ikinci geçiş bankası), 2001 yılı sonuna kadar satılamaz ise gönüllü tasfiyeye tabi tutulacaktır.

- TMSF'nun Tahsilat Birimi yakın bir gelecekte tam anlamıyla faaliyete geçecektir. Bugüne kadar, 74 kişi istihdam edilmiş olup, çalışan sayısı 2001 yılı sonuna kadar 100'e çıkarılacaktır. Kredi tahsiline ilişkin yeni yönetmelik BDDK Yönetim Kurulu tarafından kabul edilmiş olup, Resmi Gazete'de yayınlanmak üzere, Temmuz ayı sonuna kadar Başbakanlığa sunulacaktır. Sümerbank, Bank Ekspres ve Türk Ticaret Bankası'nın 75 milyar TL'nin üzerindeki geri dönmeyen kredilerinin büyük çoğunluğu Tahsilat Birimi'ne devredilmiş olup, Etibank, Interbank, Esbank, Demirbank ve İktisatbank'ın dosyaları 2001 yılı Eylül ayı sonuna kadar Tahsilat Birimi'ne devredilecektir.

18. Kamu bankalarını özelleştirmeye hazırlama çalışmaları ilerlemektedir.

- T.C. Ziraat Bankası ve T. Halk Bankası'nın operasyonel yeniden yapılandırmasına (şube ve çalışan sayısının azaltılması) ilişkin ilerleme sağlanmıştır. Şube kapatma ve çalışan sayısını azaltma kriterleri üzerinde çalışılmakta olup, bu alanlarda 18 ay içerisinde rasyonel düzeye inilmiş olacaktır.
- Emlak Bankası'nın varlık ve yükümlülüklerinin 9 Temmuz 2001'de T.C. Ziraat Bankası'na devredilmesini takiben 17 Ağustos 2001 tarihinde Emlak Bankası Genel Kurulu bir tasfiye memuru atamak üzere toplanacaktır. Ek olarak, Emlak Bankası'nın tüm şubeleri ilk aşamada T.C. Ziraat Bankası'na devredilmiş olmakla beraber, şunda Ağustos 2001 sonuna kadar T. Halk Bankası'na devredilecek şubeleri belirleme süreci içerisinde bulunmaktayız.
- Vakıfbank'ın özelleştirilmesi süreci piyasa koşulları izin verir vermez yeniden başlayacaktır. Daha esnek satış metodlarına izin veren bir kanunun kabul edilmesini takiben, kanunun yürütülmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı imzaya açılmış bulunmaktadır.

19. Stratejimizin, mali olarak sağlıklı durumdaki bankaları güçlendirmesini ve birleştirmesini temin etmesini sağlayacağız. Bu amaçla, TMSF bünyesindeki bankalar ile sermayesi yetersiz özel bankaların çözüme kavuşturulmasına ilişkin temel ilkeleri oluşturmuş bulunuyoruz : (i) satılacak ya da birleştirilecek herhangi bir banka önceden yeterince sermayelendirilmelidir; (ii) bankanın yeni sahibi, aranan niteliklere bütünüyle sahip olmalıdır; (iii) bankanın yeni sahibi aynı zamanda, bankanın gelecekteki karlılığını teminen ikna edici bir iş planı sunabilmelidir; ve (iv) yeniden sermayelendirilmiş banka ödeme gücünü haiz/karlı olmalı ve daha baştan tüm ihtiyati düzenlemelerle uyum içinde olmalıdır. Sözkonusu ilkelerin BDDK ve TMSF'nin dahil olduğu tüm gelecek banka satış ya da çözümlerinde uygulanmasını temin edeceğiz.

20. BDDK'nın nitelikli insan gücünü muhafaza etmek ve istihdam edebilmek amacıyla, denetimi altındaki kurumları ile uyumlu istihdam koşulları sunmak üzere, gerekli yasal dayanağa ve mali kaynaklara sahip olmasını temin edeceğiz. Bankacılık sisteminin sıhhati büyük ölçüde BDDK'nın sorumluluklarını yürütme biçimine bağlı olup, bu da kurumun insan gücü kalitesi ile ilgilidir. Benzer biçimde, TMSF bünyesindeki Tahsilat Birimi de kredi tahsillerini azamiye çıkarmak ve vergi mükelleflerine olan maliyeti asgariye indirmek üzere, tecrübeli özel sektör bankacılık uzmanlarını istihdam edebilmek için gereken mali kaynaklara sahip olacaktır.

Özelleştirme, İş Ortamı ve Yönetişim

21. Büyük ölçekli kamu varlıklarının satışına ilişkin hazırlıklar planlandığı gibi ilerlemektedir. Varlık satışlarının zamanlaması piyasa koşullarına bağlı olarak belirlenmeye devam edecek olmakla beraber, gerekli hazırlıklar için adımlar atılmaktadır.

- Özelleştirme İdaresi TÜPRAŞ ve POAŞ'a ilişkin taslak teklifleri tamamlamakta olup,

halka arzların planlandığı gibi 2001 yılının son çeyreğinde gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

- Hükümet, Haziran ayında Meclis tarafından kabul edilen Tütün Kanunu'nu, Meclis tekrar toplandığında, en kısa süre içinde yeniden Meclis'e sunacaktır. Geçiş döneminin aşılmasına ilişkin endişeler Dünya Bankası tarafından desteklenen bir çok proje vasıtasıyla giderilmektedir. Özelleştirme İdaresi TEKEK ve Şeker Fabrikaları'nın özelleştirilmesine ilişkin olarak, Ekonomik Reform Kredisi altında Dünya Bankası'na verilen taahhütlerimiz ile tutarlı, özelleştirme planlarını 2001 yılı sonuna kadar hazırlayacaktır.
- İşletme Hakkı Devri için halihazırda imzalanmış ancak sonuçlandırılmamış bulunan sözleşmeler dışındaki elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının özelleştirilmesi için hazırlıklar hemen başlatılacaktır. Halihazırda imzalanmış ancak sonuçlandırılmamış sözleşmeler ise (değiştirilen Elektrik Piyasası Kanunu ile belirlenen yeni bitirme tarihi olan) Ekim 2001 sonundan evvel ya sonuçlandırılacak ya da başka şekilde çözüme kavuşturulacaktır. Daha sonra 3 Mayıs 2001 tarihli Ekonomik Politikalar Bildirgesi'nde öngörüldüğü üzere kalan varlıkların satışına hız verilecektir. Yeni Elektrik Piyasası Kanunu'nun uygulanmasında Dünya Bankası'ndan yardım alınmaktadır.
- Enerji Bakanlığı ile birlikte, doğal gaz şirketlerinin BOTASŞ'tan Özelleştirme İdaresi portföyüne alınmasına ilişkin hazırlık çalışmaları yürütülmektedir.
- PETKİM ve Türk Havayolları'nın özelleştirmeye hazırlanmaları amacıyla bu şirketlerin finansal pozisyonlarını iyileştirmek üzere operasyonel yeniden yapılandırma (PETKİM'de bazı fabrikaların kapatılması, THY'de ise uçak satışı ve personel azaltılması suretiyle) çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, ERDEMİR'in İSDEMİR ile birleştirilerek özelleştirilmesi için hazırlıklar yapılmaktadır.
- Türk Telekom'un özelleştirilmesine ilişkin olarak bir çok adım atılacaktır: kuruluş, Dünya Bankası'nca kabul görececek ve şirketin özelleştirmeye hazırlanması sürecinde faaliyetlerini iyileştirecek bir şirketleşme planını 2001 yılı sonuna kadar oluşturmak amacıyla faydalanılacak danışmanları, 2001 yılı Ekim ayı sonuna kadar tutacaktır (yapısal kriter); Türk Telekom'un özelleştirilmesi için ihale komisyonu kısa sürede atanacaktır; Özelleştirme İdaresi, özelleştirme planını hazırlamaya başlayacak olup, sözkonusu planın 2001 yılı sonuna kadar tamamlanması beklenmektedir (yapısal kriter). IFC'nin (Uluslararası Finans Kurumu) özelleştirme öncesi yatırım yardımından da faydalanma imkanı araştırılmaktadır.
- Geçtiğimiz günlerde kamuya ait arazilerin satışını düzenleyen iki kanun çıkarılmıştır. Bu kanunlar, arazi satışını kolaylaştıracak, taksitle ödeme, satış işlemlerinde vergi ve harçlardan muafiyet ve emlak vergisinden muafiyet gibi teşvik mekanizmalarının temelini oluşturmaktadır. Arazi satışını gerçekleştirmek için Maliye Bakanlığı'nın başkanlığı altında, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Turizm Bakanlığı ve diğer ilgili kuruluşların katılımıyla bir koordinasyon komitesi oluşturulmuştur. Ayrıca, değer belirleme prosedürleri dahil olmak üzere taşınmazların satışının detaylarını anlatan genel ve yönetmelikler de kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, programda öngörüldüğü üzere 2001 yılının kalan kısmında özelleştirmeden gelmesi beklenen 1 milyar ABD Dolarlık gelirin sağlanacağı inancımız devam etmektedir.

22. Aynı zamanda iş ortamını iyileştirmek amacıyla planlanan adımlar atılmaktadır. Dünya Bankası (FIAS) tarafından hazırlanan yatırımın önündeki idari engellerin ortadan kaldırılmasına ilişkin çalışma planlandığı gibi Haziran ayında tamamlanmıştır. Raporun Yönetici Özeti bölümü ilgili kurumlara Eylül ayında yapılacak çalışma toplantısına hazırlık olarak görüşlerini almak amacıyla gönderilmiştir. Konuya ilişkin bir eylem planı Eylül ayı sonuna kadar Bakanlar Kurulu'na sunulacaktır.

23. Kamu sektöründeki yönetişimi iyileştirmeye yönelik stratejimiz de uygulanmaktadır:

- Temmuz ayı başlarında yolsuzlukla mücadele yollarına ilişkin Dünya Bankası destekli bir çalışma toplantısı yapılmıştır. Bir çalışma grubu bu toplantıdaki bulgular ışığında,

Eylül ayında yapılması planlanan yolsuzlukla mücadele konferansı öncesinde bir hareket planı hazırlanmaktadır. Sn. Başbakan şeffaflığı artırma inisiyatifi kapsamında tüm ilgili kuruluşlara bu konuya ilişkin tavsiyelerini soran ve bu amaçla özel komiteler oluşturan bir genelge göndermiştir. Bu yöntemin kuruluşları daha doğrudan bir şekilde bu çabanın bir parçası haline getirmeye yardım etmesi beklenmektedir.

- Kamu harcamaları yönetimi konusunda ise Dünya Bankası ile işbirliği halinde hazırlanan Kamu Harcamaları ve Kurumsal Gözden Geçirme Çalışması tamamlanmış olup, harcama yönetimindeki iyileştirme stratejisi uygulanmaktadır. İlk adım olarak, Yüksek Planlama Kurulu'nun kamu yatırımlarının rasyonelleştirilmesine ilişkin kararı kabul edilmiş ve harcamacı kuruluşlara, 2002 Yılı Bütçe Çağrısı'yla, bütçelerini makroekonomik hedefler doğrultusunda hazırlamaları talimatı verilmiştir. Söz konusu stratejinin uygulanmasının bir parçası olarak, harcama yönetimine ilişkin ve Kasım ayında gerçekleştirilmesi planlanan bir konferans hazırlanmaktadır.

24. Varlığını sürdürebilir konumda bulunan özel sektör şirketlerinin, ekonomik aktivitedeki geçici daralmadan gördükleri etkinin hafifletilmesi için gereken adımlar atılmaktadır. Avrupa Yatırım Bankası'ndan temin edilen uzun vadeli kredilerin bir kısmını ve diğer kaynakları küçük ve orta ölçekli işletmelere aktarmaktayız. Türk Eximbank'ın fonlanmasına da, mali kısıtlarımız dahilinde devam edilmektedir.

Sosyal Diyalog ve Gelirler Politikası

25. Ekonomik programımız sosyal görüş birliği ve diyalog sağlanması gereğine riayet eden bir programdır. Bu amaçla, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in kanuni statüsü belirlendikten sonraki ilk toplantısı Ağustos 2001'de gerçekleştirilecektir. Ayrıca, asgari ücret, fiyat ve ücret beklentilerine rehberlik etmek üzere, yılın geri kalanı için tahmin edilen enflasyonla da tutarlı olarak, Temmuz ayından itibaren %19.8 oranında artırılmıştır.

26. Son olarak, Dünya Bankası'nın desteğiyle bir dizi geliştirilmiş sosyal politika yürütmekteyiz. Bunlar: (i) krizin sosyal etkisinin daha yakından izlenmesi; (ii) gelecek yılın ortasından itibaren işsizlik sigortasının uygulamaya konması hazırlıkları; (iii) sosyal güvenlik ağlarının çocuklar başta olmak üzere toplumun en zayıf kesimleri için güçlendirilmesi; (iv) özelleştirme sonucu işini kaybetmiş işçilere nakdi yardım ve yeniden istihdam programlarının sağlanması; (v) sağlık, eğitim ve sosyal koruma harcamalarının (GSMH'ya oran olarak) son üç yılın ortalamasının üzerinde muhafaza edilmesi; ve (vi) 2001 yılının kalanında çiftçilere doğrudan gelir desteğinde bulunulmasıdır.

İyi dileklerimizle

Kemal DERVİŞ

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı

Süreyya SERDENGEÇTİ

Merkez Bankası Başkanı

Ekler

- [Kantitatif Performans Kriterleri ve Endikatif Hedefler](#)
- [2001 Yılı Yapısal Koşulları](#)
- [Konsolide Bütçe Faizdışı Kümülatif Harcamalarına İlişkin Performans Kriterleri](#)
- [TCMB Parasal Tabana İlişkin Performans Kriterleri](#)